

היום נלמד בעזרת ה':

מנחות דף מז

(בעמוד הקודם)

אמר ר' יוחנן הכל מודים: ר"ע וכן ננס מודים שאם הכבשים ושתי הלחם היו ביחד ואח"כ נאבד הלחם או הכבשים, שהם מעכבים זה את זה, ומה שנשאר כאן (שלא נאבד) יצא לבית השריפה, לפי שהוא נדחה מחמת איבוד חברו.

ואיזה הוא זיקה שלהן, שחיטה: כלומר ומה שקובע אותם יחד היא השחיטה, שאם היה לחם בשעת שחיטה ואח"כ נאבד הלחם או הכבשים, הנתר ישרף.

אמר עולא: הסתפקו בארץ ישראל, האם תנופת הכבשים (= שהיו מניפים אותם עם הלחם לפני השחיטה) עושה 'זיקה' (= קובעת אותם יחד) או לא?

פשוט ליה מדרכי יוחנן: תפשוט את הספק מדברי רבי יוחנן שאמר לעיל ששחיטה עושה זיקה, ומשמע שרק שחיטה עושה זיקה אבל תנופה אינה עושה זיקה.

דחייה: דר' יוחנן גופא קא מיבעיא ליה: בארץ ישראל הסתפקו בדברי רבי יוחנן עצמו, האם פשוט לר' יוחנן ששחיטה עושה זיקה ותנופה לא, או שפשוט לו ששחיטה עושה זיקה אבל הוא מסופק האם תנופה עושה זיקה או לא. תיקו.

א"ל ר' יהודה בר חנינא לרב הונא בריה דרב יהושע: מדוע הסתפקו בארץ ישראל אם תנופה עושה זיקה? והרי בפסוק "וְהִיָּף הִכְהֵן אֹתָם עַל לֶחֶם הַבְּכֹרִים תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה עַל שְׁנֵי כִבְשִׁים קֹדֶשׁ יְהוּ ליהוה לכהן" נאמר "יהיו" לעכב לאחר ה"תנופה", ובכל זאת נחלקו ר"ע וכן ננס האם "יהיו" בא ללמד שהלחם מעכב או הכבשים מעכבים, א"כ משמע שהם חולקים לאחר תנופה, ואם תנופה עושה זיקה היה עליהם להודות שהלחם והכבשים מעכבים זה את זה, ומכך שהם נחלקו מוכח שתנופה לא עושה זיקה!

רב הונא בריה דרב יהושע עונה לר' יהודה בר חנינא: וליטעמין, בתר תנופה ולא בתר שחיטה?! וכי לשיטתך "יהיו" נאמר לאחר תנופה ולא לאחר שחיטה? והרי

ברור הדבר שהכהן מקבל את החלק שלו רק לאחר שחיטה (בפסוק נאמר "קִדְּשׁ יְהוָה לַיהוָה לִפְנֵיהֶן", שהכהן מקבל את חלקו), ולאחר השחיטה כולם מודים שהם מעכבים זה את זה (כדברי ר' יוחנן לעיל).

אלא מאי אית לך למימר, מעיקרא קאי, ומאי "קדש יהיו לה' לכהן" דבר שסופו לכהן, הכא נמי דבר שסופו לכהן: אלא מה יש לך לומר, ש"יהיו" מלמד אותנו לעכב לפני השחיטה, וכוונת הפסוק "קִדְּשׁ יְהוָה לַיהוָה לִפְנֵיהֶן" שלמרות שעדיין הם לא נשחטו, אבל הם יהיו לכהן לאחר השחיטה. א"כ גם כאן לגבי הספק של בני ארץ ישראל, הם מסתפקים האם תנופה עושה זיקה, ואין לך להקשות מכך ש"יהיו" נאמר לאחר התנופה, לפי שיתכן ש"יהיו" נאמר לעכב לפני התנופה, ובזה נחלקו ר"ע וכן ננס האם הלחם מעכב או הכבשים מעכבים.

*

חוזרים לדברי רבי יוחנן שאמר ששחיטה עושה זיקה.

בקרבת תודה יש ארבעים לחמים המתקדשים בשחיטת קרבן התודה, ולחם שנפרס פסול.

קושיא על רבי יוחנן: ושחיטה עושה זיקה? והרי למדנו בבבלייתא - אם לפני ששחט את התודה נפרס אפילו אחד מלחמה, נפסל כל הלחם ויביא לחם אחר וישחט עליו את הזבח.

ואם לאחר ששחט את התודה נפרס לחמה, ושוב אי אפשר להביא לחם אחר ולקדשו בשחיטה, הדם יזרק לשם שלמים ולא לשם תודה, והבשר יאכל כדין שלמים, והקרבתו אינו נפסל אלא שאינו קיים את חובתו לקרבן תודה, וידי נדרו לא יצא (= לא יצא ידי חובת נדרו שנדר להביא תודה), והלחם עצמו פסול.

ואם נזרק הדם של התודה ואח"כ נפרס הלחם, הלחם כשר, אבל תורם את ארבעת הלחמים הניתנים לכהן מהלחם השלם (והם נקראים 'תרומת לחמי תודה', לפי שלא נפסלו הלחמים, כיון שבשעה שזרק את הדם היו כל הלחמים שלמים), ולכן יתרום מהלחם השלם גם על הפרוס, אבל לא יתרום מן הפרוס.

עד כאן ביארה הבריייתא את דין נפרס. כעת היא מבארת את דין יצא:

אם לפני ששחט את התודה (שעדיין לא התקדש הלחם בקדושת הקרבן) יצא לחמה מחוץ לחומת ירושלים, לא נפסל הלחם, ומכניסו בחזרה לפנים, ושוחט את התודה על הלחם הזה בעצמו, לפי שכל זמן שאינו קדוש בשחיטה לא נפסל ביוצא.

אבל אם לאחר ששחט את התודה יצא לחמה (שאז הוא כבר התקדש בשחיטת התודה), נפסל ביציאתו, ויש כאן קרבן תודה ללא לחם, הרי הדם יזרק לשם שלמים והבשר יאכל כדין שלמים, אבל ידי נדרו (להביא תודה ולחמה) לא יצא, והלחם עצמו פסול ואינו יכול להביא לחם אחר במקומו.

ואם כבר נזרק הדם, הלחם שיצא אסור באכילה, ולאחר הזריקה תורם תרומת לחמי תודה (לכהן) ממה שבפנים שהוא כשר, על הלחמים הפסולים שבחוץ, לפי שהלחם שיצא נפסל ולא נאכל, אבל הוא נחשב כחלק ממניין הארבעים חלות להכשיר את החלות שלא יצאו.

כעת הברייתא מבארת את דין נטמא:

אם עד שלא שחט את התודה נטמא לחמה, הרי זה כמו שאין לחם בשעת שחיטה וזריקה, ולכן מביא לחם אחר ושוחט עליו את התודה.

ואם לאחר ששחט את התודה נטמא לחמה, אי אפשר להביא לחם אחר, שהרי הלחם מתקדש בשחיטת התודה, הרי הדם יזרק לשם תודה, והבשר יאכל כדין תודה, ויצא ידי נדרו לפי שהציץ מרצה על הטמא, והרי זה כמו קרבן כשר, ונמצא שנשחט לשם תודה וגם נחשב שהיה ארבעים חלות, ולכן יצא ידי נדרו.

ואם נזרק הדם ואח"כ נטמא הלחם, תורם תרומת לחמי תודה מהלחם הטהור על הטמא. **עד כאן הברייתא.**

כעת הגמ' מבארת את הקושיא:

ואי ס"ד שחיטה עושה זיקה, כיון דהוזקקו זה לזה בשחיטה איפסיל ליה לחם, תיפסל נמי תודה: ואם שחיטה עושה זיקה, הרי כיון שהוזקקו קרבן התודה והלחם זה לזה בשחיטה אם נפסל הלחם תיפסל גם התודה, ומדוע הברייתא אמרה שאם נפסל הלחם לא נפסלה התודה אלא יזרוק את דם התודה לשם שלמים (-) אם התודה היתה נפסלת לא היה יכול לזרוק את דמה לשם שלמים), אלא מוכח

מהברייתא ששחיטה לא עושה זיקה, ולכן גם אם הלחם נפסל הקרבן כשר, ומכאן קשה על רבי יוחנן שאמר ששחיטה עושה זיקה.

תירוץ: שאני תודה: התורה קראה לקרבן תודה "שלמים", שנאמר בפרשת תודה "וּכְשֶׁר זָבַח תּוֹדַת שְׁלָמִים", ולכן אנו לומדים שכשם ששלמים קרבים ללא לחם כך תודה קרבה ללא לחם (= אם נפסל הלחם), ולכן כשאין לחם נהפכת התודה להיות שלמים, אבל כבשי עצרת הבאים עם שתי הלחם נקראים "שלמים" רק עם הלחם, ואינם נקראים "שלמים" ללא לחם, ולכן כיון שהוזקקו זה לזה בשחיטה אם נפסל הלחם לאחר שנשחטו הכבשים נפסלו גם הכבשים ולא יזרוק את דמן לשם קרבן אחר.

*

א"ר ירמיה - אם תמצא לומר תנופה עושה זיקה: אם תנקוט כמו הצד בספק הנ"ל שתנופה עושה זיקה ללחם, אם כן כאשר נאבד הלחם גם הכבשים נחשבים כ'נאבדו' וצריך להביא כבשים חדשים. וכן אם נאבדו הכבשים גם הלחם נחשב כ'נאבד'. בגלל שלאחר התנופה הלחם והכבשים תלויים זה בזה.

ואם תמצא לומר תנופה אינה עושה זיקה: אבל תנקוט כמו הצד שתנופה אינה עושה זיקה, יש להסתפק מה הדין במקרה שהביא לחם וכבשים והם הונפו יחד, ולאחר מכן נאבד הלחם לפני שחיטת הכבשים, והביא לחם אחר במקומו. האם אותו הלחם טעון תנופה עם הכבשים, או שאינו טעון תנופה?

[הספק הוא האם הלחם אינו צריך תנופה בפני עצמו, אלא הוא רק נגרר אחר הכבשים ומונף יחד איתם, ולכן מכיון שהכבשים כבר הונפו אין צורך להניף את הלחם החדש. מפרשים]

אבדו כבשים לא תיבעי לך: אמנם אם לאחר התנופה נאבדו הכבשים ונשאר הלחם, והביא כבשים חדשים, אין ספק שצריך להניף את הכבשים עם הלחם. בגלל שהכבשים הם העיקר. כי כתוב בהם "תנופה", וגם כי הם המתירים של הקרבן.

ואליבא דבן ננס לא תיבעי לך: ואמנם כל הספק שלנו אינו אליבא דבן ננס (שנחלק עם רבי עקיבא במשנתנו) הסובר שהכבשים עיקר (כי הכבשים מעכבים

את הלחם ואין הלחם מעכב את הכבשים). כי אם כן ברור שהלחם נגרר אחר הכבשים, ואם הוא נאבד אין צורך להניף את הלחם החדש.

אלא כל הספק שלנו הוא אליבא דר"ע הסובר שהלחם עיקר (כי הלחם מעכב את הכבשים ואין הכבשים מעכבים את הלחם). האם מכיון שהוא העיקר אם כן הוא צריך תנופה, או מכיון שהכבשים הם 'המתירין' של הלחם ממילא הוא רק נגרר אחריהם לגבי התנופה.

*

אמר ליה אביי לרבא - מאי שנא שני כבשים דמקדשי לחם ומעכבי, ומאי שנא שבעה כבשים ופר ואילים דלא מקדשי לחם ולא מעכבי? יחד עם שתי הלחם מקריבים שני כבשים ל'שלמים', ושבעת כבשים פר ושני אילים ל'עולה'. השאלה היא מדוע שחיטת שני הכבשים מקדשת את הלחם וכן מעכבת אותו (אם הם נאבדו), ואילו שבעת הכבשים לא מקדשים ולא מעכבים את הלחם?

אמר ליה הואיל והוזקו זה לזה בתנופה: כגלל שצריך לעשות תנופה עם הלחם ושני הכבשים ביחד.

קושיא: והרי תודה דלא הוזקו זה לזה בתנופה ומקדשא ומעכבא: בקרבן תודה אין דין של תנופה, ובכל אופן שחיטת הקרבן מקדשת את הלחם (שמגיע עם הקרבן), וכן מעכבת עליו (שאם נאבד הקרבן אין מביאים את הלחם).

תשובה: אלא כתודה. מה תודה שלמים אף הכא נמי שלמים: אלא הסיבה מדוע שני הכבשים מקדשים ומעכבים את הלחם, בגלל שהם קרבן שלמים, ולכן הם דומים לתודה שהיא קרבן שלמים. כמו שתודה מקדשת ומעכבת את הלחם שלה, כך גם הם מקדשים ומעכבים את הלחם שלהם. מה שאין כן שבעת הכבשים שהם עולה אינם מקדשים ואינם מעכבים.

קושיא: מי דמי? התם ליכא זבחים אחריני בהדיה, הכא דאיכא זבחים אחריני בהדיה ליקדשו הני והני: וכי המקרים דומים? בקרבן תודה אין עוד קרבנות נוספים, ולכן רק השלמים מקדשים את הלחם. אבל כאן שיש עוד קרבנות, מניין לנו שהקרבנות האחרים לא יקדשו את הלחם?

תשובה: אלא כאיל נזיר. מה איל נזיר אע"ג דאיכא זבחים אחרוני שלמים הוא דמקדשי מידי אחרונא לא, הכא נמי לא שנא: שני הכבשים מקדשים את הלחם, כי הם דומים לאיל של נזיר. נזיר צריך להביא איל לשלמים וגם חטאת וגם עולה. ובכל אופן רק האיל של השלמים מקדש את הלחם של הנזיר, למרות שמביא עוד קרבנות. וכך גם כאן רק השלמים מקדשים את הלחם, למרות שיש עוד קרבנות.

שאלה: והתם מנלן? ובנזיר מנין לנו שדוקא השלמים מקדשים את הלחם? **תשובה:** דתניא "ואת האיל יעשה זבח שלמים לה' על סל המצות" מלמד שהסל בא חובה לאיל ושחיטת איל מקדשן.

לפיכך שחטו שלא לשמו לא קדשו הלחם: ממשיכה הברייתא ואומרת, בגלל שהאיל מקדש את הלחם, אם שחט את האיל שלא לשמו לא מתקדש הלחם. כי צריך לשחוט אותו לשם שלמים ואז יש קדושה "על סל המצות".

*

תנו רבנן שתי הלחם הבאות בפני עצמן יונפו ותעובר צורתן ויצאו לבית השריפה: לדעת רבי עקיבא אם אין כבשים מביאים את הלחם לכדו. אבל אז מניפים את הלחם ולא אוכלים אותו, אלא ממתינים עד שיעבור עליו לילה ויתעבור ממנו צורתו' ואז שורפים אותו.

קושיא: מה נפשך, אי לאכילה אתיין ליכלינהו, אי לשריפה אתיין לשרפינהו לאלתר, למה להו עיבור צורה? אם אפשר לאכול אותו שיאכלו אותו, ואם הוא צריך ללכת לשריפה שישרפו אותו מיד. מדוע ממתינים עד שתעבור צורתו ורק אז שורפים אותו?

תירוץ: אמר רבה: באמת מותר לאכול את הלחם. אבל חכמים גזרו שלא לאכול, מחשש שמא בשנה הבאה יהיו להם כבשים ובכל אופן הם יאמרו לעצמם האם בשנה שעברה לא אכלנו לחם בלא כבשים? אם כן גם השנה נאכל את הלחם בלי כבשים!

הם לא ידעו שדוקא בשנה שעברה כאשר לא היה להם כבשים, הלחמים התיירו את עצמם. אבל השנה שיש להם כבשים, הכבשים מתירים את הלחמים.

ומכיון שבאמת השנה הלחמים כשרים לאכילה (וכל החשש הוא לשנה הבאה) אי אפשר לשרוף אותם סתם, וצריך להמתין עד שיפסלו בלינה.

אמר רבה מנא אמינא לה? מניין אני יודע שלחמים הבאים בפני עצמן נאכלים?

דתנן א"ר יהודה העיד בן בוכרי ביבנה: כל כהן שנותן מחצית השקל אינו חוטא. למרות שהכהנים פטורים מלתת מחצית השקל, כי רק "כל העובר על הפקודים" חייבים במחצית השקל, ולא כהנים שלא נפקדו יחד עם כל העם.

אמר לו רבן יוחנן בן זכאי: להיפך, כל כהן שאינו נותן מחצית השקל חוטא, כי הכהנים כן חייבים לתת מחצית השקל, (והפסוק "כל העובר על הפקודים" מתפרש מי שראוי להיפקד למרות שאינו נפקד בפועל). אלא שהכהנים דורשים את הפסוק דלהלן להנאתם ולכן הם פוטרים את עצמם ממחצית השקל.

נאמר "וכל מנחת כהן כליל תהיה לא תאכל" דהיינו מנחה שכהן מביא נשרפת ואינה נאכלת. ולכן אומרים הכהנים, אם ניתן מחצית השקל הרי קרבן העומר וקרבת שתי הלחם וקרבת לחם הפנים, יבואו גם מהכסף שלנו ויהיה לנו חלק בהם, ואם כן איך יהיה מותר לנו לאכול אותם הרי הם צריכים להשרף? אלא בהכרח שאנו פטורים מלתת מחצית השקל כדי שלא יהיה לנו חלק בקרבנות הללו.

כך אומרים הכהנים. אבל רבן יוחנן בן זכאי לא מסכים איתם. כי רק מנחת יחיד של כהן נשרפת, ולא מנחת ציבור. עד כאן המשנה.

היכי דמי? ממשיך רבא ומבאר, איך מדובר? אם מדובר בשתי הלחם הבאים עם הכבשים. וכי על זה חשבו הכהנים שאם יהיה להם חלק בקרבן יהיה אסור להם לאכול אותו? והרי האם הכהנים לא מתנדבים לביא קרבן תודה עם הלחמים שלה, ובכל אופן הם אוכלים את הלחמים? אלא בהכרח מדובר על שתי הלחם הבאים בפני עצמם בלי הכבשים. ובכל אופן כתוב במשנה שהכהנים אוכלים את הלחמים (ולכן הם רצו לפטור את עצמם ממחצית השקל).

מוכח ששתי הלחם הבאים בפני עצמם נאכלים.

דחיייה: אמר ליה אביי: באמת מדובר בשתי הלחם הבאים עם הכבשים, ואין קושיא מתודה ולחמה. כי הלחמים של קרבן תודה לא נקראים "מנחה" ולכן אין סיבה שהכהנים לא יוכלו לאכול אותם. מה שאין כן שתי הלחם נקראים "מנחה", ולכן

חשבו הכהנים שאם יהיה להם חלק בהם הם יצטרכו שריפה כמו מנחת יחיד של כהן.

ביאור אחר מדוע שתי הלחם הבאים בפני עצמן תעובר צורתן ושורפים אותם:

רב יוסף אמר: באמת שתי הלחם הבאים בפני עצמם צריכים ללכת לשריפה (שלא כדברי רבה), והסיבה שממתינים עד למחר, כי יש דין שלא שורפים קודשים ביו"ט.

אמר ליה אביי: האם המקרה שלנו דומה? הרי הדין שלא שורפים קודשים ביו"ט, הוא על קודשים שאין שום מצוה לשרוף אותם ביו"ט, ורק בגלל שקרה בהם פסול צריך לשרוף אותם, ולכן ממתינים בשריפתם עד מחר. אבל כאן שמצוה לשרוף את הלחמים, יש לשרוף אותם מיד, כמו שמצאנו לגבי פר ושעיר של יום הכיפורים ששורפים אותם מיד ולא ממתינים למחר, כי יש מצוה לשורפם.

אלא אמר רב יוסף: ולכן אומר רב יוסף טעם אחר. הסיבה שממתינים מלשורפם היום, כי חוששים שמא לאחר שישרפו אותם ימצאו שני כבשים. ולכן ממתינים אולי ימצאו כבשים.

אמר ליה אביי: ניחא שממתינים כל זמן שעדיין ניתן להקריב את שני הכבשים, אבל לאחר קרבן התמיד שכבר עבר זמן הקרבתם מדוע לא שורפים אותם? **תירוץ:** **מאי תעובר צורתן נמי דקתני? צורת הקרבתם:** אכן כוונת הברייתא 'תעובר צורתן' עד שתעובר צורת ההקרבה שלהם, והיינו שעיקור זמן ההקרבה.

ביאור נוסף מדוע תעובר צורתן:

רבא אמר: באמת הכבשים הבאים בפני עצמן ראויים לאכילה, ורק גוזרים מחשש שבשנה הבאה לא יביאו כבשים, כמו שאמר רבה. אמנם הראייה שהלחמים ראויים לאכילה אינה כמו שאמר רבא, אלא מהפסוק דלהלן.

ואמר רבא מנא אמינא לה? דכתיב וכו': נאמר בשתי הלחם "ממושבותיכם תביאו לחם תנופה ... בכורים לה" הלשון "בכורים" מלמד ששתי הלחם דומים לביכורים. כמו שבכורים באים בפני עצמן בלי קרבן, כך גם שתי הלחם יכולים לבוא בפני עצמן (כשאינן כבשים). וכן כמו שביכורים נאכלים, גם שתי הלחם הבאים בפני עצמן נאכלים.